Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel elas 2019. aastal maailmas 55 miljonit dementsusega inimest. Igal aastal lisandub ligi 10 miljonit haigusjuhtu.

Eestis elab üle 26 tuhande dementsusega inimese.

Dementsus ei puuduta ainult haiget ennast, vaid mõjutab oluliselt ka pereliikmete elukvaliteeti.

Erinevate teenuste ja abi saamiseks pöördu:

- kohaliku omavalitsuse sotsiaalosakonna poole www.eesti.ee/est/kontaktid/kohalikud_omavalitsused
- sotsiaalkindlustusameti poole www.sotsiaalkindlustusamet.ee
- Dementsuse Kompetentsikeskuse poole www.dementsus.ee

Informatsioon:

- Patsiendijuhend „Info Alzheimeri tõvega inimestele ja nende lähedastele“. Ravijuhend „Alzheimeri tõve diagnostika ja ravi”: www.ravijuhend.ee
- Kohaliku omavalitsuse korraldatavad sotsiaalteenused: https://www.sm.ee/lapsed-hoolekanne-ja-vordne-kohtlemine/hoolekanne/kohaliku-omavalitsuse-sotsiaalteenused-ja
- Riigi korraldatavad teenused: https://www.sm.ee/lapsed-hoolekanne-ja-vordne-kohtlemine/hoolekanne/riigi-sotsiaalteenused

SOTSIAALMINISTEERIUM

10 dementsusele viitavat ohumärki

1 Mäluprobleemid

2 Raskused tuttavates olukordades

3 Keelekasutusega seotud probleemid

4 Desorientatsioon ajas ja kohas

5 Halvenenud otsustusvõime

6 Raskused loetust/kuuldust arusaamisel

7 Asjade valesse kohta paigutamine

8 Muutused meeleolus ja käitumises

9 Ruumitajuhäire

10 Eemaldumine tööst ja sotsiaalsetest tegevustest

Dementsuse Kompetentsikeskus

Dementsus

www.dementsus.ee
Facebook: dementsusekompetentsikeskus
info@dementsus.ee

Info- ja usaldusliin 644 6440
E, T, K, N, R 09:00–16:00

Mis on dementsus?

Dementsus on mälu ja teiste vaimsete võimete ja igapäevategevustega toimetuleku süvenev halvenemine määrani, kus inimene vajab kõrvalist abi. Dementsuse sümptomeid kutsuvad esile kahjustunud närvirakud peaajus ning nende väljendumine sõltub sellest, millises ajupiirkonnas närvirakkude hävimine parajasti peamiselt kulgeb. Dementsus ei ole vananemise normaalne osa.

Kelle poole pöörduda?

Dementsusele viitavate sümptomite korral pöördu **perearsti** poole. Põhjalikumate uuringute vajadusel suunab perearst edasi **neuroloogi** või **psühhiaatri** vastvõtule.

Miks on diagnoosimine vajalik?

Dementsuse varajane avastamine ja diagnoosimine aitab paremini säilitada elukvaliteeti:

- ravimid aitavad mõningatel juhtudel aeglustada haiguse kulgu;
- 10% dementsuse juhtumitest on ravitavad (nö pöörduvad dementsused);
- täpne diagnoos aitab spetsialistidel luua abivajajale ja tema lähedastele personaalse sekkumiskava;
- dementsusega inimene ja tema lähedased saavad teha tulevikuks teadlikke otsuseid oma elu, tervist ja heaolu puudutavatel teemadel.

Levinuimad ravimatud dementsused on:

Dementsus Alzheimeri tõvest

(kuni 75% kõikidest dementsuse juhtudest)

Alzheimeri tõve puhul häirivad ajukoes ladestuvad ebanormaalsed valgud närvirakkude tööd, mis viib lõpuks närvikoe kärbumiseni.

Põhilised sümptomid:

- mäluhäire (eriti lühimäluhäire);
- sõnade unustamine, raskused jutust ja loetust aru saamisega, raskused kirjutamisega;
- eksimine võõrastes ja tuttavates kohtades;
- ajataju kadu;
- raskused tuttavate tegevuste sooritamisel;
- isiksuse muutused.

Vaskulaarne dementsus

(20–30% kõikidest dementsuse juhtudest)

Vaskulaarne dementsus on põhjustatud korduvatest peaaju vereringe häiretest. Sageli kahjustuvad järkjärgult peaaju väikesed veresooned, mis häirivad aegamisi ajurakkude vaheliste ühenduste tööd. Dementsus võib olla ka ühe või mitme ulatusliku insuldi tagajärg ehk tekkida suurte veresoonte ummistusest või verejooksust põhjustatud ajukahjustuse tõttu.

Põhilised sümptomid:

- raskused otsuste tegemisel, keskendumisel, planeerimisel ja igapäevategevustes;
- aeglustunud mõtlemine;
- mälu- ja kõnehäire;
- tuju muutused (apaatia, depressioon, ärevus).

Lewy kehakeste dementsus

(10–15% kõikidest dementsuse juhtudest)

Lewy kehakeste dementsuse puhul kuhjub mõtlemise, mälu ja liikumise regulatsiooniga seotud närvivõrgustikesse haiguslikke valgukogumeid, mida nimetatakse Lewy kehakesteks.

Põhilised sümptomid:

- tähelepanuhäired ja raskused igapäevaste tegevuste täideviimisel;
- nägemishallutsinatsioonid, luulumõtted ja depressioon;
- hilisemas faasis lisanduvad Parkinsoni tõvele sarnased sümptomid – liigutuste aeglustumine, lihasjäikus ehk rigiidsus ja peamiselt kätes ning jalgades tekkiv lihasvärin ehk treemor. Sagenevad kukkumised.

Frontotemporaalne dementsus

(haigus avaldub tavaliselt alla 65-aastastel inimestel, alla 5% kõikidest dementsuse juhtudest)

Frontotemporaalset dementsust põhjustab aju otsmiku- ja/või oimusagarate kõhetumine.

Põhilised sümptomid:

- muutused isiksuses ja/või käitumises (häiritud eneseseire, inimene võib hakata avalikus ruumis ebakõlbeliselt käituma)
- planeerimis- ja otsustusvõime langus ning huvi kadumine igapäevaste tegevuste ja kohustuste vastu;
- tekkida võivad sundliigutused ja isumuutused;
- mälu-, keele- ja kõneprobleemid.